PAŃSTWOWY TEATR IM. STEFANA JARACZA
W ŁODZI
SCENA TEATRU „ROZMAITOŚCI"

JOHN PATRICK

KAŻDY KOCHA OPALĘ

PROGRAM

SEZON: 1968/69

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Wyróżniony Honorową Odznaką Miasta Łodzi
i Odznaką Tysiąclecia Państwa Polskiego
PAŃSTWOWY TEATR IM. STEFANA JARACZA

Dyrektor i kierownik artystyczny:
FELIKS ŻUKOWSKI

Kierownictwo literackie:
KRYSTYNA BOBROWSKA
MARIAN PIECHAL

Kierownictwo muzyczne:
PIOTR HERTEL

Redakcja programu:
KRYSTYNA BOBROWSKA
Rysunki kostiumów:
MARIA HORBACZEWSKA

Adresy:
Dyrekcja i sekretariat: ul. Kilińskiego 45, tel. 375–85
Teatr „Rozmaitości" – ul. Moniuszki 4a
Teatr 7,15 – ul. Traugutta 1
Kasy Teat u „Rozmaitości" – tel. 266–18 i „7,15" tel. 272–70 otwarte codziennie w godz. 10 – 13 i 16 – 19.
Biuro Organizacji Widowni, ul. Kilińskiego 45, tel. 315–33 przyjmuje zamówienia na bilety zbiorowe w godz. 8 – 16.

W poniedziałki teatr nieczynny.

JOHN PATRICK

Amerykański dramaturg starszej generacji pochodzący ze stanu Kentucky, gdzie urodził się 17 maja 1905 r. w Louisville. Właściwe jego nazwisko brzmi John Patrick Goggan.

Po studiach na uniwersytetach Harward i Columbia Patrick rozpoczął karierę pisarską w roku 1932 w San Francisco jako autor tekstów radiowych, a później w Hollywood – tworząc scenariusze filmowe. Przed wybuchem wojny, po krótkim pobycie w Europie, osiedlił się w Nowym Jorku.

W czasie wojny w latach 1942–1944, jako kierowca służby pomocniczej armii amerykańskiej uczestniczył w walkach na froncie w północnej Afryce, a następnie w Birmie.

Patrick – autor teatralny – zadebiutował w roku 1935 sztuką "Hell freezes over" („Piekło zamarza"), jednak bez większego powodzenia. Również druga jego sztuka "The Willow and I" („Wierzba i ja") z roku 1942 przeszła bez rozgłosu.

Powodzenie zdobył dopiero dramatem "The hasty Heart" („Pochopne serce"), w którym wyzyskał swoje doświadczenia wojenne. Jest to jedna z nielicznych dobrych sztuk amerykańskich osnutych na tle drugiej wojny światowej. Akcja utworu rozgrywa się w szpitalu polowym pełnym rannych i chorych żołnierzy wojsk alianckich, przy czym autor zręcznie miesza tragiczny patos wojny z jowialnością i pomysłową anegdotą.

Z innych jego sztuk poza "Story of Mary Surratt" (1947) sukces zapewniła mu komedia "The Teehouse of the August Moon" („Herbaciarnia pod sierpniowym księżycem", 1953) będąca sceniczną przeróbką powieści Vern J. Sneidera. W roku 1954 Patrick otrzymał za nią nagrodę Pulitzera. Akcja utworu toczy się po wojnie na okupowanej przez Amerykanów japońskiej wyspie Okinawa, ukazując konflikty i kontrasty między ludźmi Wschodu i Zachodu, zarazem jednak nieco upiększając stosunki między zwyciężonymi a zwycięzcami. Kilka lat temu oglądaliśmy w Polsce film nakręcony według tej sztuki.

Patrick tworzy nadal, a jego komedia "Everybody loves Opal" („Każdy kocha Opalę", 1962) jest jednym z ostatnich i chyba najlepszych jego utworów.

Patrick nie jest w dramacie nowatorem, odznacza się jednak pomysłowością w prowadzeniu akcji, realistycznym zmysłem obserwacji i ciepłym ludzkim humorem; zapewnia mu to popularność, która jest tym większa, że – jak już wspomnieliśmy – obok twór-

czości teatralnej Patrick ma na swoim koncie kilkanaście scenariuszy filmowych ("The Presidents Lady", 1952; "Mister Roberts", 1954; "Les Gills", 1957; "The World of Susie Wong", 1960; "Main Attraction", 1963). Niejeden z tych filmów cieszył się ogromnym powodzeniem.

W roku 1957 Patrick otrzymał nagrodę Zrzeszenia Pisarzy Filmowych oraz nagrodę Korespondentów Zagranicznych.

K. K.

„Każdy kocha Opalę" czyli o zaraźliwości dobroci

John Patrick jest dramaturgiem stosunkowo tradycyjnym. Nie podejmuje awangardowych eksperymentów, nie ma w nim postawy buntu wobec rzeczywistości amerykańskiej, buntu tak charakterystycznego dla wielu czołowych pisarzy tego kraju. Twórczość jego znajduje się jednak w głównym nurcie rozwoju amerykańskiego teatru, który trzyma się mocno realizmu i aktualności, zabarwionych problematyką moralną.

Żart sceniczny „Każdy kocha Opalę", przy niezwykle pomysłowej akcji, swoim tematem, doborem postaci, swoim rodzajem literackim – mieści się w tych granicach.

Mamy tu więc tak ulubionych przez pisarzy amerykańskich ludzi marginesu społecznego: zbieraczka śmieci i trójka gotowych na wszystko (bo będących akurat pod wozem) wykolejeńców.

Zdeklasowany, cyniczny „profesor", bezwzględny szef i zdemoralizowana dziewczyna – troje rzezimieszków narysowanych bardzo ostrymi kreskami „dybie" na życie starej bezbronnej kobiety. Chroni ją na razie tylko to, że mordercy nie mogą jej po prostu zabić, muszą bowiem upozorować wypadek, aby nie stracić sumy ubezpieczenia.

Sztuka ta zatem jest raczej „dreszczowcem" (bardzo trafne tłumaczenie słowa „thriller" zaproponowane przez „Przekrój"), niż kryminałem. W sztuce typowo kryminalnej punktem wyjścia jest zbrodnia zagadkowa, nie wiadomo, kto jest sprawcą, zagadka się wikła, wreszcie następuje pointa – wykrycie zbrodniarza, motywów i sposobu jego działania. W dreszczowcu – tak popularnym w Ameryce – inaczej: od początku znamy przyszłych sprawców i ofiarę, jesteśmy świadkami przygotowań, nie wiemy tylko, czy przestępcom uda się dokonanie zbrodni zgodnie z planem, czy nic nie pokrzyżuje ich zamiarów i jakie będą skutki ich działania. Pointa następuje w momencie dokonania lub usiłowania realizowania przez przestępców czynu, ale przedtem narasta niepokój i groza, która stanowi istotę tego osobliwego rodzaju literackiego. Lubimy być straszeni przy zachowaniu bezpieczeństwa i na tym polega popularność tych typowo amerykańskich, często nawet brutalnych utworów. Formę taką uprawia w filmie np. Hitchcock.

W konkretnym wypadku ofiara jest nie tylko bezbronna, nie tylko nie zdaje sobie sprawy ze zbrodniczych zamiarów ludzi, których przyjęła pod swój dach, ale uważa ich za potrzebujących jej pomocy przyjaciół. Sytuacja wydaje się wręcz beznadziejna, ale w końcu oprócz przypadku chroni Opalę jej ewangieliczna niemal dobroć, o którą potykają się przestępcy.

I tu wyłania się druga warstwa sztuki Patricka. Patrząc na scenę, stopniowo zdajemy sobie sprawę, że mimo naturalistycznie ujętych postaci mieszkańców zaśmieconej rudery, mimo wiernie przedstawionych realiów – jest tu coś baśniowego, coś z bajek Grimma, gdzie co raz na dobrą dziewczynkę czyhają złe moce; coś z baśni ludowych, w których złość czarownic, diabłów jest w końcu bezsilna wobec zacnych prostaczków.

Atmosfera sztuki przypomina chwilami piękne bajki sceniczne radzieckiego pisarza Eugeniusza Szwarca, chwilami jest spokrewniona ze starym Dickensem (dom śmieciarza w „Naszym wspólnym przyjacielu") albo nawet naszym poczciwym Kornelem Makuszyńskim.

Z bajki, jak to zwykle bywa, wynika morał (pewien ukryty zresztą dydaktyzm jest częstą cechą popularnej literatury amerykańskiej); łajdacy grzęzną w bezgranicznej dobroci Opali, ona ich obezwładnia, zaraża, przemienia.

„Stare kowadło śmieje się z wielu połamanych młotów", jak pisał patriarcha poetów amerykańskich Carl Sandburg w jednym ze swoich jednolinijkowych wierszy. Słaba, zdziwaczała kobieta góruje nad przestępcami, bo wprawdzie nie robi nic szczególnego, ale robi to dobrze i nawet wzbrania się myśleć źle o bliźnich. Pod wpływem dobroci następuje chemiczny niejako rozkład łajdactwa. Ten banalny paradoks stanowiący oś całego utworu zawsze może liczyć na naszą aprobatę, a oryginalna i malownicza postać Opali na naszą uwagę i sympatię.

Pierwsza premiera w sezonie 1968/69

JOHN PATRICK

KAŻDY KOCHA OPALĘ

(EVERYBODY LOVES OPAL)
Przekład: Janina Nehring

Osoby:

Opal Kronkie	– Maria KOZIERSKA
Gloria Gulock	– Barbara WAŁKÓWNA
Bradford Winter – „Profesor"	– Bohdan WRÓBLEWSKI
Salomon Bozo	– Kazimierz TALARCZYK
Doktor	– Mieczysław SZARGAN
Joe Jankie – policjant	– Bogumił ANTCZAK

Reżyseria: MARIA KANIEWSKA

Asystent reżysera: MIROSŁAWA MARCHELUK

Dekoracje: HENRI POULAIN

Kostiumy: MARIA HORBACZEWSKA

Przedstawienie prowadzi: Irena Przybylska

Przy egzemplarzu: Helena Kamińska

Trzeba przyznać, że żart sceniczny Patrickowi się udał: napięcie akcji rozładowywane jest co chwila farsowymi niemal gagami (pudełka z całkiem inną zawartością, niż głosi na nich napis, epizody z wyleczonym lekarzem), a zręczność autora i jego czarny humor ratują sztukę przed sentymentalizmem.

Wzrusza nas prosty humanizm Opali i nie będziemy dochodzić, czy dokonany pod jej wpływem przełom moralny okaże się trwały, jaka czeka ją przyszłość, na boku pozostawiamy sceptyczną uwagę Hubbarda: „Ciekawe będzie zobaczyć, jak długo cisi i pokornego serca zdołają utrzymać ziemię, gdy ją posiądą zgodnie z biblijną zapowiedzią". Należący do strefy między sztuką a rozrywką utwór Patricka dyskretnie o tym milczy, a dolary, które na końcu komedii sypią się jak z rogu obfitości z rozprutych płaszczy Opali, nie rozwiążą chyba zagadnienia stałego wzrostu przestępczości i fali gwałtów w Stanach Zjednoczonych.

Kazimierz Karkowski

„NIEMCY" LEONA KRUCZKOWSKIEGO na scenie Teatru „Rozmaitości"

Henryk Staszewski – Hoppe; Feliks Żukowski – Juryś; *** – dziecko żydowskie

Andrzej Głoskowski – oficer Wehrmachtu; Sławomir Misiurewicz – Tourterelle; Alina Kulikówna – Ruth Sonnenbruch; Danuta Kłopocka – Fanchett

Hanna Małkowska – Berta Sonnenbruch i Bogumił Antczak – Willy Sonnenbruch.

Maria Przybylska – Liesel; Alina Kulikówna – Ruth; Józef Zbiróg – Joachim Peters i Kazimierz Talarczyk – profesor Sonnenbruch

Powszechny Dom Towarowy
"Universal"
w Łodzi Pl. Niepodległości 4

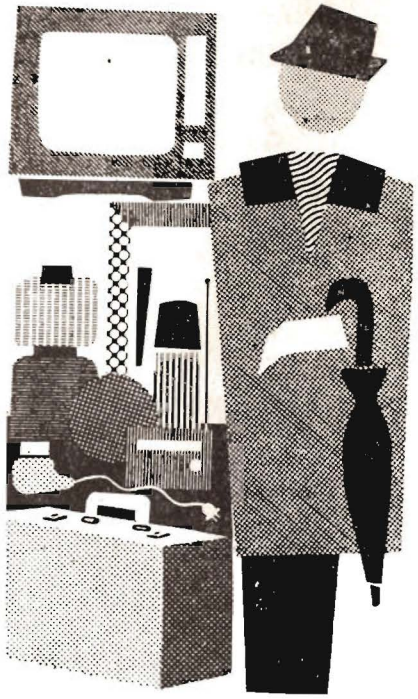

Poleca bogaty wybór artykułów:

odzieżowych
włókienniczych
skórzanych
futrzarskich
dziewiarskich
gospodarstwa domowego
telewizyjno-radiowych
elektro-technicznych
jubilerskich
muzycznych
papierniczych
chemicznych
sportowo-turystycznych
kosmetycznych
perfumeryjnych

eksponowanych na czterech kondygnacjach największego i najnowocześniejszego obiektu handlowego w Łodzi.

KUPONY TKANIN
WEŁNIANYCH
BAWEŁNIANYCH
JEDWABNICZYCH

stanowią miły i praktyczny upominek na każdą okazję
Wymienione artykuły poleca MHD Art. Włókienniczymi

w sklepach przy ul.

Piotrkowska 122
Pl. Wolności 8
Zachodnia 14
Wrocławska 7
Cieszkowskiego 4
Wojska Polskiego 72
Długosza 26
Boya Żeleńskiego 12
Wrześnieńska 102
Zaolziańska 1
Felińskiego 5

Cena zł 2,50

W repertuarze:

NA SCENIE TEATRU „ROZMAITOŚCI"

Leon Kruczkowski
NIEMCY

Wiliam Szekspir
POSKROMIENIE ZŁOŚNICY

Henryk Sienkiewicz
OGNIEM I MIECZEM
adaptacja Wandy Maciejewskiej

W przygotowaniu:

Stefan Żeromski
PRZEDWIOŚNIE
adaptacja Jerzego Adamskiego

Stanisław Wyspiański
WESELE

Friedrich Dürrenmatt
ANABAPTYŚCI

NA SCENIE TEATRU 7,15

Zdzisław Gozdawa i Wacław Stępień
BLIŹNIAK

Dregely – Jurandot
DOBRZE SKROJONY FRAK

Zdzisław Skowroński
W CZEPKU URODZONA

W przygotowaniu:

Krzysztof Choiński
STENDHAL i S-KA

Jan Potocki
FARADY

W stałym repertuarze dla dzieci:

Sergiusz Michałkow
ZAJĄCZEK „ZORRO"

Maria Konopnicka
BAJKA O KRASNOLUDKACH I SIEROTCE MARYSI
(adapt. J. Mazanek, St. Brucz, Z. Skowroński)

Henryk Sienkiewicz
W PUSTYNI I W PUSZCZY
(adapt. J. Mazanek)

Lucy M. Montgomery
ANIA Z ZIELONEGO WZGÓRZA
(adapt. A. Konic)

Zakł. Typo Łódź, zam. 1303. N. 3000. – P-5/5964